

LÆREPLAN

FOR DE KATOLSKE SKOLENE I NORGE
OVERORDNET DEL



OSLO KATOLSKE BISPEDØMME
SKOLEKONTORET
2020

KATOLSKE SKOLER I NORGE

St. Franciskus skole
Kirkebakken 14
4836 Arendal
Tel: 37 00 06 00
kontor@stfx.no

St. Eystein skole
Hernesveien 22B
8003 Bodø
Tel: 75 80 01 68
skolen@steystein.no

St. Paul skole
Christies gate 16
5015 Bergen
Tel: 55 21 59 00
skolen@stpaul.no

St. Sunniva skole
Akersveien 4
0177 Oslo
Tel: 23 29 25 00
post@stsuniva.no

St. Paul gymnas
Nygårdsgaten 124
5008 Bergen
Tel: 55 21 59 30
gymnas@stpaulgymnas.no

Oslo katolske bispedømme (OKB)
Skolekontoret
Akersveien 5
0177 Oslo
www.katolsk.no/skoler

LÆREPLAN

FOR DE KATOLSKESKOLENE I NORGE

OVERORDNET DEL

Godkjent av
biskop Bernt Eidsvig Can.Reg.
januar 2010,
26. mai 2020

Opprinnelig godkjent av
DET KONGELIGE KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKINGSDEPARTEMENTET
12.02.1999, godkjent med endringer av departementet 09.10.2001, godkjent av Utdanningsdirektoratet 18.01.2007, revidert i henhold til fagfornyelsen 2020
og godkjent av Utdanningsdirektoratet 19.06.2020

– SKOLER DU KAN TRO PÅ –
www.katolsk.no/skoler

INNLEDNING

«Jesus gikk fram i alder og visdom og var til glede for Gud og mennesker.» (*Lukas 2,52*)

I dette sitat fra Lukasevangeliet, fra fortellingen om da Jesus som 12-åring stod frem i tempelet, ligger et pedagogisk program for katolsk oppdragelse og opplæring. Den peker på en firfoldig utvikling av mennesket; **det fysiske, det intellektuelle, det religiøse og det sosiale menneske.**

Ut fra dette grunnlaget har Kirken gjennom alle tider vært engasjert i undervisning. Skiftende tider og skiftende samfunn gir ulike forutsetninger og reiser endrede utfordringer til oppdragelsens og opplæringens innhold og metode, men dens mål er alltid som beskrevet i Paulus' brev til menigheten i Efesus, 4,23–24: «Dere må bli fornyet i sjel og sinn og kle dere i det nye menneske, det som er skapt etter Guds bilde til et liv i rettferd og hellighet etter sannheten.»

FORHOLDET TIL OFFENTLIGE LÆREPLANERS OVERORDNEDE DEL

Den overordnede delen av læreplan for offentlige skoler setter på en god måte undervisning inn i en sammenheng. De katolske skoler vil derfor ikke trekke noe fra i dette dokumentet.

I katolsk tradisjon er det imidlertid viktig å se mennesket som helhet tydeligere enn det kommer fram gjennom det offentlige læreplanverket. For oss er tro og liv, og tro og kultur, tettere knyttet til hverandre, og den religiøse dimensjonen er mer avgjørende.

Vi vil også legge mer vekt på foreldrenes ansvar for oppdragelsen av sine barn, og understreke foreldrenes rett å søke hjelp av Kirken til en fullstendig oppdragelse.

Denne overordnede del av læreplanen for katolske skoler i Norge er derfor ikke en erstatning av den overordnede del av den offentlige læreplanen, men en utvidelse av denne. I de katolske skolene i Norge skal den overordnede delen av læreplanen, og derved alle fagplanene for de offentlige skolene, leses i lys av denne overordnede læreplanen.

EN KORT OPPSUMMERING AV DENNE LÆREPLANEN

En katolsk skole har Kristus i sentrum og finner et pedagogisk program i fortellingen fra Lukas 2,52, hvor Jesus som 12-åring stod fram i tempelet: «Og Jesus gikk fram i alder og visdom og var til glede for Gud og mennesker.» Fortellingen peker på utvikling av fire sider av mennesket: det fysiske, det intellektuelle, det religiøse og det sosiale menneske.

Slik arbeider en katolsk skole med utviklingen av hele mennesket for øye. Dette er et mål som først blir fullt ut virkeliggjort i samfunnet med Gud, men veien mot dette målet går gjennom et sant og fullstendig menneskelig liv. Kristen, katolsk oppdragelse er således ikke en dimensjon ved siden av en verdslig oppdragelse, men et omfattende begrep som også inkluderer den verdslige oppdragelsen.

For at en katolsk skole skal nærme seg sine mål, er den ikke så avhengig av fagplaner og metodikk som av de mennesker som arbeider der. Katolske skoler (det finnes over 200.000 av dem spredd over hele verden) tar derfor normalt farge av de offentlige skoler i området. Om en skole ikke oppfyller de allmenne forventinger til skoler og ikke kan regnes som en god skole i sitt område, vil den heller ikke kunne regnes som en god katolsk skole.

Katolske skoler varierer i organisering og arbeidsmåter, men vil alltid legge vekt på et skolemiljø som fremmer elevenes utvikling i retning av deres endelige mål. Avgjørende for en katolsk skole er det *miljøet* og den *atmosfæren* som preger skolen.

KRISTEN OPPDRAGELSE

Oppdragelse og opplæring skal ha helliggjørelsen av mennesket som langsiktig mål, slik som det er formulert av Thomas Aquinas (1226–1274) og gjentatt av Det annet Vatikankonsil: «Den sanne oppdragelse ser det som sin oppgave å danne den menneskelige personlighet med dens endelige mål for øye. ... Å nå fullkommenheten, å bli delaktige i Guds overnaturlige vesen.» («Den kristne oppdragelse», nr. 1)

Det er katolsk livsoppfatning at mennesket ikke er en statisk, men en dynamisk skapning. Som det uttrykkes av Cicero (106–43 f.Kr.): «Det er menneskets oppgave å bli menneske.» Å bli menneske er å utvikle seg i retning av det fullkomne mennesket, Jesus Kristus.

Menneskene lever i spenningsfeltet mellom å være skapt i Guds bilde (1. Mos 1,27) og å ha falt i synd (1. Mos 3) og slik skadet sin gudlighet. Men det er ikke slik at menneskene statisk er enten gode eller onde, de er på vei – fortrinnsvis mot det gode.

Det er den katolske skoles oppgave å være en bidragsyter i denne utvikling av mennesket mot dets endelige mål. Veien til fullkommenheten går gjennom et sant og fullstendig menneskelig liv.

Kristen oppdragelse er således ikke en dimensjon ved siden av en verdslig oppdragelse, men snarere et omfattende begrep som også inkluderer den verdslige oppdragelse i seg. Den ekte kristne og det karakterfaste, livsdugelige menneske har samme opphav.

OPPDRAGELSE – FORELDRENE HAR HOVEDANSVARET

Oppgaven å oppdra barn springer ut fra foreldrenes kall til å ha del i Guds skapergjerning. Det annet Vatikankonsil uttalte om dette i erklæringen «*Den kristne oppdragelse*», nr. 3:

«Foreldrene, som har skjenket sine barn livet, har den alvorlige forpliktelse å oppdra dem, og som følge av dette må de betraktes som barnas første og viktigste oppdragere. Foreldrenes oppdrager-funksjon er så betydningsfull, at den vanskelig kan erstattes, hvor den måtte mangle. For det er foreldrenes oppgave i familien å skape en atmosfære, som er preget av fromhet og kjærlighet til Gud og mennesker, og som begunstiger barnas helhetlige oppdragelse, personlig og menneskelig. Slik blir familien den første skole i de sosiale dyder, som intet samfunn kan unnvære.»

Familien er det første, men ikke det eneste og den utelukker ikke andre oppdragelsesfelleskap. Menneskets sosiale dimensjon, borgerlig og kirkelig sett, krever en mer omfattende innsats hvor ulike oppdragelsesinstanser skal samarbeide. Slike instanser er alle nødvendige, men må arbeide i henhold til egen kompetanse og i respekt for foreldrenes grunnleggende oppdragermandat.

OPPDRADELSE – HJELP AV KIRKEN

Når Kirken søker å vekke og praktisere en øm og energisk omsorg for ethvert barn som er kommet til verden, utfører den en fundamental oppgave. Kirken er jo kallet til å forkynne og på nytt minne om Kristi bud, da han satte barnet i sentrum av Guds rike: **«La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til.»** (Lukas 18,16)

«Kirken har derfor plikt til å hjelpe foreldre på enhver mulig måte i oppdragelsen av barna. Foreldrene har en ukrenkelig rett til å betro sine barn til det kirkelige fellesskap.»

(Fra Pave Johannes Paul II,
«Fellesskapet i familien»)

OPPDRADELSE – SKOLENS BETYDNING

Pave Johannes Paul II har uttalt hvorfor den katolske skolen er viktig i barnas oppdragelse i tillegg til foreldrene og menigheten; nemlig for å hjelpe barna til å integrere den kristne tro med livet i en verden som ikke lenger er så preget av kristne tanker.

«Barna vil først møte Kirken i menighetens fellesskap og foreldre kan der få hjelp til sine barns religiøse oppdragelse. Samfunnets stigende kompleksitet krever imidlertid at flere institusjoner medvirker i barnas oppdragelse. Blant disse har skolen en helt sentral rolle i å formidle kulturell arv og kunnskap. Etter katolsk livsoppfatning er *integrering av tro og kultur*, og tro og liv helt avgjørende. Den katolske Kirke opprettholder derfor skoler over hele verden og ser disse som et vesentlig tilbud til foreldrene i oppdragelsen av barna. Samfunn som i stigende grad kan være dominert av relativisme og eksistensiell tomhet, understreker nødvendigheten av skoler som er basert på evangeliets verdier.»

(Fra Pave Johannes Paul II's tale ved
Villa Flaminia skole, 23.02.97.
L'Osservatore Romano 10/97)

FORHOLDET FORELDRE – SKOLE

«Foreldrene har førsteretten til å oppdra sine barn, og denne førsterett kan de ikke tvinges til å overdra til andre; de bør altså ha virkelig frihet i valget av skole. Statsmakten, som skal beskytte og forsvare borgernes frihet, bør respektere den rettferdige behandling alle har krav på, og fordele offentlige midler på en slik måte at foreldrene i sann frihet og i overensstemmelse med sin samvittighet kan velge skole til sine barn. Det tilkommer dessuten staten å sørge for, at alle borgere på rimelig måte kan ta del i det kulturelle liv og bli passende forberedt til å utøve sine plikter og rettigheter som borgere. Staten må altså sikre barnas rett til en fyldestgjørende skolegang»

(Fra Det annet Vatikankonsils erklæring «Den kristne oppdragelse», nr. 6)

«Staten og Kirken har plikt til å gi familiene enhver mulig hjelp til på passende måte å kunne utføre sin oppdrageroppgave.»

(Pave Johannes Paul II, «Felleskapet i familien»)

Samfunnet har plikt til å sikre alle skolegang og overvåke kvaliteten ved alle skoler. Det er særlig et ansvar for staten å sikre rettferdighet og frihet slik at alle, uavhengig av sosiale eller personlige forutsetninger, kan få en undervisning som fremmer deres utvikling på best mulig måte.

DEN KATOLSKE SKOLE

Den katolske Kirke har alltid vært engasjert i spørsmål om oppdragelse, og Kirkens engasjement vises på en særlig karakteristisk måte i den katolske skole.

«For å forstå fullt ut det åndelig oppdrag til den katolske skole, er det viktig å ha i tankene den grunnleggende ide om hva en skole er. Det som ikke har de karakteristiske trekk ved en skole, kan heller ikke være en katolsk skole.

Hvis man går nøye inn på forskjellige definisjoner av hva en skole er, og ser på nye utdannelsesretrender på alle nivåer, vil det føre til at man formulerer ideen skole som et sted for helhetlig dannelse ved hjelp av en systematisk og kritisk assimilering av kulturen. En skole er derfor et privilegert sted hvor det skjer en helhetlig dannelse gjennom

et levende møte med den kulturelle arv.

Denne vitale måten å gå fram på, finner sted i skolen gjennom personlige kontakter og et engasjement som tar for seg absolutte verdier i en livssammenheng, og forsøker å bygge dem inn i rammen omkring livet. Faktisk virker kultur bare utdannende når unge mennesker kan se sine studier i forhold til virkelige situasjoner i livet som de kjenner. Skolen må stimulere elevene til å bruke sin intelligens gjennom forståelsens dynamikk for å oppnå klarhet og oppfinnsomhet. Den må hjelpe eleven til å finne meningen med sine erfaringer og sannheten i dem. Enhver skole som forsømmer denne plikt og som bare tilbyr ferdige konklusjoner, hindrer elevenes personlige utvikling.»

(Kongregasjonen for katolsk utdanning: «Den katolske skole» 1977, nr. 25, 26, 27, s 7)

Det er igjen viktig å understreke at den katolske skole ser positivt på det menneskelige liv og samfunnets og kulturens utfoldelse, men at det er avgjørende at dette oppleves og tolkes i lys av Guds skapelse og frelsesplan. Skolen skal derfor verdsette all sann viten, og utdanne sine elever på det omhyggeligste og sik-

re dem så vel verdslig som religiøs viten – som også lar seg attestere gjennom vitnemål.

Det annet Vatikankonsil uttalte seg om dette i erklæringen «Den kristne oppdragelse», nr. 8:

«I samme omfang som andre skoler har katolske skoler en kulturell målsetting og søker å utdanne til humanitet. Men den katolske skoles særmerke er skapelsen av et skolemiljø, som i frihet og nestekjærlighet levedegjøres av evangeliets ånd, så den kan hjelpe de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som de nyskapte mennesker dåpen har gjort dem til.

Endelig skal den bringe hele den menneskelige kultur i sammenheng med frelsens budskap, for gjennom troen å opplyse de unge under deres gradvise erkjennelse av verden, livet og menneskene. På den måte oppdrar den katolske skole, i det den er passende åpen for tidens fremskritt og vilkår, sine elever til å gjøre en effektiv innsats for det jordiske samfunns vel. Den forbereder dem samtidig til å tjene Guds rike, for at de ved et eksemplarisk og apostolisk liv kan bli som en frelsens surdeig i det menneskelige fellesskap.»

MÅLET FOR EN KATOLSK SKOLE

En katolsk skole oppfyller ikke sin oppgave om den ikke er en god skole også målt etter de allmenne normer som gjelder i det samfunn hvor den fungerer. Således vil de katolske skolene i Norge strebe etter å oppfylle de krav som stilles gjennom offentlige læreplaner. Dette følger også av kirke-loven, «*Codex Iuris Canonici*», Canon 806. §.2:

«Lederne av katolske skoler skal, under tilsyn av den stedlige biskop, sørge for at undervisningen samsvarer med de andre skoler i området og har et høyt faglig nivå.»

Den katolske skole vil altså ikke forsvare at kunnskap og vitenskap settes opp mot kristen tro, men understreker nettopp at disse er forenlig.

«Tro og fornuft er som to vinger som løfter den menneskelige ånd.»

(Fra Pave Johannes Paul II, encyklika 1998, Fides et ratio – tro og fornuft)

«Hvis den katolske skole, som alle andre skoler, har som sitt mål å videreføre menneskelig kultur på en kritisk måte og å forme hele mennesket, så ar-

beider den for å nå dette målet mens den ledes av den kristne visjon av virkeligheten Den katolske skoles oppgave er fundamentalt sett å forme en syntese av kultur og tro, og en syntese av tro og liv.»

(Fra «Den katolske skole», 1977, nr. 36, 37, s 9)

UNDERVISNINGEN I DEN KATOLSKE SKOLE

Der finnes ingen særegen katolsk pedagogisk metode som forteller på hvilken måte skolen best skal arbeide for å nå de mål som er satt for den katolske skole. Den vil arbeide på grunnlag av de erfaringer, kunnskaper og de ressurser som til enhver tid er tilgjengelige. Lærere ved katolske skoler vil derfor i all hovedsak ha den samme grunnutdanning som sine kolleger i kommunale skoler. Den katolske skole understreker imidlertid betydningen av det som skjer i det personlige møtet mellom elev og lærer.

«Skolen ser på menneskelig kunnskap som en sannhet som skal oppdages. I den grad det undervises i et fag av noen som bevisst og helhjertet søker sannheten, er de kristne. Å oppdage og bli seg bevisst sannhet, leder mennesket til oppdagelsen av Sannheten selv. En lærer som er

fylt av kristen visdom, og godt skolert i sine egne fag, gjør mer enn å overføre innholdet i sin undervisning til elevene. Ut over det han sier, så leder han sine elever – ved noe mer enn ordene han bruker – fram til selve hjertet i den totale Sannhet.

Bortsett fra de særlig verdier som sannheten omgis av, inkluderer menneskets kulturelle arv også andre verdier. Når den kristne lærer hjelper en elev med å gripe, verdsette og assimilere disse verdiene, så leder han ham også mot evige realiteter. Denne bevegelsen mot den uskapte kilde for all sannhet, belyser godt hvor viktig undervisning er for at troen skal gro.

For at den katolske skole skal oppnå dette målet, er den ikke så avhengig av fagplaner og metodikk som av menneskene som arbeider der. I den grad det kristne budskap blir overført gjennom utdanning, er det avhengig av lærerne. Skal kultur og tro integreres, skjer det ved at tro og liv integreres gjennom lærerens person. Storheten ved den oppgave som lærere er kalt til, krever at de åpenbarer det kristne budskap ikke bare gjennom ord, men også gjennom sin adferd idet de etter-lever Kristus, som er den eneste virkelige Lærer. Det er dette som utgjør forskjellen

mellom en skole der utdannelsen er gjennomsyret av kristen ånd, og en skole hvor religion bare betraktes som et akademisk fag likt alle andre.»

(Fra «Den katolske skole», nr. 41, 42, 43, s 10)

KJENNETEGN PÅ DEN KATOLSKE SKOLE

«En katolsk skoles særmerke er dannelsen av et skolemiljø, som i frihet og nestekjærlighet levendegjøres av evangeliets ånd, slik at den kan hjelpe de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som de nyskapte mennesker dåpen har gjort dem til.»

(Fra 2. Vatikankonsils erklæring «Den kristne oppdragelse», nr. 8)

Ved sitt vitnesbyrd og ved sin adferd har lærerne en svært viktig rolle når det gjelder å gi katolske skoler sin særegne karakter. Lærere ved katolske skoler må derfor være seg bevisste at det fremfor alt er avhengig av dem om en katolsk skole skal være i stand til å danne et godt miljø og å kunne nå sine mål og virkeliggjøre sine planer. Samtidig som lærernes rettigheter som arbeidstagere i Norge skal etterleves, og de har krav på oppdragsgivers omsorg, må lærere som har akseptert en stilling ved

en katolsk skole være villige til å respektere og gi dens spesielle karakter sin aktive støtte, under veiledning fra dem som har ansvaret for skolen.

Den tone som skal gjelde ved en katolsk skole er en gjensidig respekt mellom alle i skolemiljøet. Dette må også vise seg i lærernes holdning overfor elevene hvor de i hver elev må gjenkjenne Guds barn og sin egen bror. Læreren er ikke bare en kunnskapsformidler, men en voksen som av foreldrene og Kirken er betrodd en del av oppdragermandatet.

«I et samfunn som er splittet og rystet av spenninger og konflikter mellom forskjellige individualistiske og egoistiske holdninger, bør barna ikke bare tilegne seg en fornemmelse for sann rettferdighet, som alene kan sikre aktelsen for et hvert menneskes verdighet, men også især en sans for virkelig kjærlighet i betydningen av oppriktig omsorg og uselvisk tjeneste overfor de fattigste og mest nødlidende.»

(Pave Johannes Paul II, «Felleskapet i familien»)

En katolsk skole skal ha omsorg for dem som mest trenger til det. Dersom den katolske skole for-

trinns-vis, eller alene, skulle vende sin oppmerksomhet mot de velstående sosiale klasser eller på andre måter ressurssterke elevgrupper, ville dette være med på å opprettholde deres privilegerte stilling, og dermed ville den også fortsette å støtte opp om et urettferdig samfunn.

Den katolske skole har full visshet om at Ånden arbeider i alle mennesker. Med sine mål og midler har den derfor et tilbud til alle, kristne så vel som ikke-kristne. For den anerkjenner, bevarer og fremmer åndelige og moralske kvaliteter, sosiale og kulturelle verdier som kjennetegner forskjellige sivilisasjoner. Ved de katolske skolene i Norge kommer dette blant annet tydelig til uttrykk ved de mange fremmedspråklige elever som i mer enn hundre år har vært knyttet til våre skoler og blitt en del av vår identitet.

Mennesket må respektere det gode i hver skapning, slik at den ikke blir brukt på en måte som er i strid med skaperordenen, noe som innebærer forakt for Skaperen, og fører til særdeles uheldige konsekvenser for menneskene og miljøet.

«Den påtrengende utfordring om å ta vare på vårt felles hjem, gjelder også anliggendet å forene hele menneskeheten i søken etter en bærekraftig og helhetlig

utvikling, for vi vet at ting kan endre seg.»

(Pave Frans, «Laudato Si' – Lovet være Du, Encyklika, Min appell 13»)

Den katolske skole er seg bevisst at skaperverkets goder er bestemt for hele menneskeheten. Det finnes urettferdige ulikheter som millioner av menn og kvinner rammes av. Dette står i åpenbar motsetning til Evangeliet: Alles likeverd krever at man søker å oppnå større likhet og menneskelighet i levekår. For stor økonomisk og sosial ulikhet mellom forskjellige individer eller folkeslag innenfor menneskehetens store familie, er til forargelse, og den står i veien både for sosial likevekt, for rettferdighet, for menneskeverd og for sosial så vel som for internasjonal fred.

«Jeg appellerer inntrengende om en ny dialog om hvordan vi skal utforme vår planets framtid. Vi trenger en samtale som forener oss, for miljøutfordringene vi står overfor, og deres menneskelige røtter, interesser og berører alle.»

(Pave Frans, «Laudato Si' – Lovet være Du, Encyklika, Min appell 14»)

Det er del av skolens mål at elevene skal bli talsmenn/kvinner for

handlinger som fører til en rettferdig fordeling av ressursene og en hel utvikling av det enkelte menneske. Både den generelle undervisning og religionsundervisningen må bidra til å utrydde alle former for intoleranse og diskriminering rundt om i verden.

UTTRYKK FOR SKOLENS EGENART

Den katolske skoles egenart skal komme til uttrykk i hele skolens hverdag og gjennom alle undervisningsfag. I alle fag skal tro og kultur integreres slik at elevene kan lære sammenhengen mellom menneskelig kultur og evangeliets budskap.

«Det følger av alt dette at katolske skoler må sees på som «møtesteder for dem som ønsker å la kristne verdier komme til uttrykk i utdannelsen.» Den katolske skole må, langt mer enn andre, være et samfunn hvis mål er å overføre verdier for livet. Dens arbeid er å fremme et trosforhold til Kristus, for i ham finner alle verdier sin fullbyrdelse. Men tro assimileres i prinsippet gjennom kontakt med mennesker som i sin hverdag vitner om den. Kristen tro blir født og vokser i et fellesskap. Fellesskapets dimensjon ved den katolske skole er nødvendig på grunn av troens natur, og ikke

bare menneskets natur eller de særpreg ved utdannelsesprosessen som alle skoler har felles. Ingen katolsk skole kan av seg selv oppfylle sin rolle innen utdannelsen på en tilfredsstillende måte. Den må kontinuerlig næres og stimuleres av sin kilde til liv: Kristi frelsende Ord som det uttrykkes i Den Hellige Skrift, som det uttrykkes i tradisjonen, særlig gjennom liturgisk og sakramental tradisjon, og som det uttrykkes ved de menneskers liv, før og nå, som bærer vitnesbyrd om Ordet. Den katolske skole mister sin hensikt uten stadig referanse til Evangeliet og hyppige møter med Kristus. Den får all nødvendig energi til sitt arbeid med utdanning fra Ham, og av den grunn «skaper den en atmosfære fylt av Evangeliets kjærlighet og frihetsånd,» i skolesamfunnet. I en slik ramme erfarer eleven sin verdighet som person før han kjenner dens definisjon. Trofast mot Guds og menneskers krav, gir den katolske skole sitt eget bidrag til denne frigjøring, og gjør mennesket til en som bevisst snakker med Gud, til en som er der på en slik måte at Gud kan elske ham. Med andre ord, skolen gjør mennesket til det som dets bestemmelse innebærer. «Denne enkle, religiøse doktrine er hjørnesteinen i

den eksistensielle kristne metafysikk.» Dette er basis for den katolske skoles arbeid innen utdanning. Kunnskap skal ikke betraktes som et middel til rikdom og suksess, men som et kall til å være ansvarlig og tjene andre.»

(«Den katolske skole», nr. 53, s 13)

Den katolske skole virker i et fellesskap med menigheten. Dette kommer særlig til uttrykk gjennom liturgien og kirkeårets rytme, som preger skolens arbeid. For de katolske skolene er samlingen i og om liturgien, og særlig eukaristien (nattverden), en uuttømmelig kilde til kraft.

Skolene vil søke å ha samarbeid med menigheten gjennom barne- og ungdomsarbeid, med institusjoner og organisasjoner som knytter skolene til det katolske nasjonale og internasjonale fellesskap.

KIRKERETTEN

En katolsk skole er som institusjon knyttet til den katolske Kirke på den måte som fremgår av Kirkeretten, (Codex Iuris Canonici), særlig canon 803–806.

Canon 803.

§.1. Ved katolsk skole forstås man en skole som:

- blir ledet av vedkommende kirkelige autoritet eller
- en offentlig kirkelig juridisk person eller
- en som skriftlig er blitt anerkjent som sådan av den kirkelige autoritet.

§.2. Undervisningen og oppdragelsen ved en katolsk skole må være preget av grunnreglene i den katolske Kirke. Lærerne må utmerke seg ved rettroenhet og rettskaffen livsvandel.

§.3. Ingen skole, selv om den faktisk er katolsk, kan benytte betegnelsen katolsk skole uten godkjenning fra vedkommende kirkelige autoritet.

Canon 804.

§.1. Religionsundervisningen og den katolske oppdragelsen som blir formidlet i de ulike skoleslag eller gjennom andre sosiale sammenheng, er underlagt den kirkelige autoritet. Det er bispekonferansens oppgave å fastsette generelle normer for dette arbeidsområde, mens biskopen skal gi nærmere regler og overvåke dette området.

§.2. Stedets biskop må være opptatt av at religionslærerne i skolene, også ikke-katolske, ved rettroenhet, deres kristne livs karakter og pedagogisk dyktighet er skikket til sine oppgaver.

Canon 805.

Stedets biskop har, innen sitt område, rett til å godkjenne og utnevne religionslærere, henholdsvis å frata dem oppgaven, om religiøse eller moralske grunner krever det.

Canon 806.

§.1. Biskopen har oppsyns- og visitasjonsrett over de katolske skoler innen sitt bispedømme, også skoler som er grunnlagt eller ledet av ordenssamfunn. Han kan også sette opp forskrifter for den allmenne ordning som skal gjelde ved de katolske skoler. Disse forskrifter gjelder også ordenssamfunnenes skoler, uavhengig av deres selvstendighet i det indre liv av skolens ledelse.

§.2. Lederne av katolske skoler skal, under tilsyn av den stedlige biskop, sørge for at undervisningen samsvarer

*med andre skoler i områ-
det og har et høyt faglig
nivå.*

DE KATOLSKE SKOLENE I NORGE

Kirkeretten gjelder for alle de katolske skolene i Norge. St. Franciskus skole i Arendal, St. Paul skole og St. Paul gymnas i Bergen, og St. Sunniva skole i Oslo er underlagt Oslo katolske bispedømme. St. Eystein skole i Bodø er underlagt Tromsø stift.

Følgende formål gjelder for alle katolske skoler i Norge:

- Skolene skal arbeide for å skape et skolemiljø som – i nestekjærlighet levendegjort av evangeliets ånd – hjelper de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som de nyskapede menneskene dåpen har gjort dem til.
- Skolene skal i samarbeid med hjemmene hjelpe til med å gi elevene en kristen og moralsk oppdragelse, utvikle deres evner, fysisk, intellektuelt, religiøst og sosialt, og gi dem god allmennkunnskap så de kan bli nyttige og selvstendige mennesker i hjem og samfunn.
- Skolene skal oppmuntre til medmenneskelighet og legge vekt på en fullstendig trosoppdragelse.

- Skolene skal fremme åndsfrihet og toleranse, og legge vinn på å skape gode samarbeidsformer mellom ansatte og elever og mellom skole og hjem.
- Skolene er først og fremst for katolske barn i de(n) omliggende menighet(er), dessuten for barn fra andre konfesjoner og religioner i den utstrekning forholdene tillater det.
- Den katolske Kirke understreker som en menneskerett at foreldre har rett å velge skole for sine barn, i dette også retten til å velge en katolsk skole. I sitt arbeid bygger den katolske skole på at foreldrene/elevne har gjort dette valget i forståelse av og respekt for skolens egenart, herunder at alle elever deltar i skolens kristendomsundervisning og liturgiske liv.
- Skolene skal arbeide i pakt med bestemmelsene i Den katolske Kirkes grunnregler og de norske lover skolene er underlagt. Undervisningen i fagene skal i hovedsak være knyttet til de planer som gjelder for kommunale grunnskoler. Undervisningen skal også fange opp i seg den egenart og tradisjon skolene som katolske institusjoner bærer i seg. Undervisningen skal samsvare med norsk grunnskole og ha et høyt faglig nivå
- Lærerne må være seg bevisst at det framfor alt avhenger av dem

om den katolske skole kan være i stand til å nå sitt mål og virkeliggjøre sine planer. Enhver tilsett er forpliktet til å gjøre seg kjent med skolens formål og til lojalt å arbeide på dette grunnlag.

- Skolene skal tilstrebe et nært samarbeid med lokale menigheter og andre katolske institusjoner.

FORHOLD TIL DET OFFENTLIGE SKOLEVERKET

Katolske skoler i Norge aksepterer også norske myndigheters rett og ansvar til å engasjere seg i utdannings- og oppdragelsesspørsmål. De katolske skolene ser verdien i norsk skoletradisjon, og tror at innholdet i norske læreplaner på en god måte kan integreres i et helhetlig, katolsk utdanningsprogram. De katolske skolene ser også verdien av og ønsker å virke i samarbeid med det offentlige skoleverk.

LÆREPLANER

De katolske skolene i Norge benytter de læreplaner som er fastsatt for offentlige skoler i alle andre fag enn i kristendomskunnskap. Disse vil imidlertid bli belyst av den katolske skoles tradisjon og egenart. Slik skal skolens identitet som katolsk skole skinne igjennom hele skolens hverdag.

I forbindelse med enkelte tema eller fag vil også Kirkens syn på f.eks. menneskeverdet eller konkrete moralspørsmål måtte trekkes eksplisitt inn.

I kristendomsfaget følger de katolske skolene læreplaner som er utarbeidet i samråd med Kristne Friskolers forbund (KFF). Disse erstatter læreplanen i *Kristendom, religion, livssyn og etikk* (KRLE) for de kommunale grunnskolene. St Paul gymnas har utarbeidet egne planer for programfagene i kristendom, men følger den offentlige læreplanen i Religion og etikk i Vg3.

De katolske skolene samarbeider seg imellom om utarbeidelse av lokale læreplaner.

LÆREPLANEN I KRISTENDOMS BETYDNING FOR HELE SKOLEN

Disse planene er sentrale for hele skolen og bør være godt kjent blant alle lærere. Det er også elementer i disse planene som vil kreve tid og ressurser utover kristendomstimene og som også på andre måter vil få betydning for resten av skolen:

- Det som er uttrykt tidligere i denne overordnede læreplanen – målet for alt menneskelig liv, målet for en kristen oppdragelse og den katolske skolen – vil ofte gjennomgås mest eksplisitt i

kristendomstimene, men skal få gjennomslag i hele skolen.

- Guds åpenbaring – slik vi finner den i Bibelen og i Kirkens lære, uttrykt bl.a. i Katekismen – vil være naturlige referansepunkter på skolen, også langt utenom kristendomstimene.
- Det liturgiske liv i form av messer, gudstjenester, bønner osv., for hele skolen samlet eller for enkelte klasser, vil også ha sitt utgangspunkt i kristendomsfaget, men vil måtte bruke tid og ressurser fra skolen som helhet.
- En del prosjekter som det vil være naturlig for skolen å gjennomføre, f.eks. i samarbeid med Caritas Norge, vil også ha en stor del av sitt utgangspunkt i kristendomsfaget, men vil få betydning for hele skolen. Dette gjelder f.eks. advents- og fasteaksjoner, skolenes felles satsing på Laudato Si'-arbeid og aksjonsdager, samt Nord-Sør arbeid.

SKOLEPRESTEN OG LOKALMENIGHETEN

Alle de katolske skolene har en eller flere (skole)-prester knyttet til skolen og dens miljø. Om mulig vil disse være regelmessig (nesten daglig) på skolen og slik være med å sette sitt preg på skolemiljøet. Skolene er nært knyttet til en (eller flere) lokalmenighet(er), en stor prosent-

del av barna tilhører lokalmenigheten(e) og forholdet mellom skolen og menigheten(e) er generelt sett mye tettere enn det som er vanlig i Norge. I spørsmål om skolens profil og religiøse innhold vil det være biskopene som har det avgjørende ord.

AVSLUTNING

I offentlige og andre skoler i Norge og verden over gjennomføres det et arbeid som ikke på noen måte må undervurderes. Katolske skoler anerkjenner disse skolers verdifulle bidrag til elevenes og samfunnets utvikling og ønsker å stå i dialog med dem.

Vi peker likevel på at den katolske skole, i den pluralistiske verden vi lever i, er i den enestående stilling at den mer enn noen gang kan tilby en spesielt verdifull og nødvendig tjeneste. Denne skolen har sitt apostolat fra Kirken, og med prinsippene i Evangeliet som et sikkert referansepunkt, ønsker den å samarbeide med dem som bygger en ny verden.

Kirken erkjenner at problemene omkring oppdragelse og undervisning både er følsomme og sammensatte, og derfor henvender den seg til alle mennesker av god vilje. Vi mennesker konfronteres ofte med store problemer og lider under konsekvensene av disse. Når det gjelder kampen mot disse problemene, er vi sikre på at suksess ikke først og fremst kommer av tillit til våre egne løsninger, men av tillit til Jesus Kristus som lot oss kalle ham Lærer. Må Han inspirere, lede og støtte oss. Må Han bringe trygt i mål alle de oppgaver vi har påtatt oss i Hans navn.

BIBLIOGRAFI over viktige dokumenter og kilder:

Dokumenter Fra Det 2. Vatikankonsil (1962–65)

Lumen Gentium, Dogmatisk konstitusjon om KIRKEN.

Dei Verbum, Dogmatisk konstitusjon om DEN GUDDOMMELIGE
ÅPENBARING

Gaudium et Spes, Pastoral konstitusjon om KIRKEN I DEN MODERNE
VERDEN

Gravissimus Educationis, Erklæringen om DEN KRISTNE OPPDRAGELSE
Apostolicam Actuositatem, Dekret om LEKFOLKETS APOSTOLAT

POSTKONSILLÆRE DOKUMENTER

General Cathetical Directory, 1971

Den katolske skole, 1977, norsk utgave 1994

Familiaris Consortio, apostolisk skrivelse fra pave Johannes Paul II 1981
(Dansk utgave 1983; Fællesskabet i familien)

Lay Catholics in Schools: Witness to Faith, Rome 1983

Den katolske Kirkes katekisme, 1993, norsk utgave 1994

Fides et ratio – tro og fornuft,
Pave Johannes Paul II, encyclika 1998

Laudato Si' – Lovet være Du,
Pave Frans, encyclika 2015 (Norsk utgave, St. Olav forlag 2015)

NORSKE/NORDISKE KIRKELIGE DOKUMENTER

Retningslinjer for katekesen i Norden, 1999.

— SKOLER DU KAN TRO PÅ —

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME
SKOLEKONTORET
2020